

Torli cholgʻu darslarida oʻquvchilarning ijodiy faolligini oshirishga yoʻnaltirilgan oʻqitish strategiyalarini takomillashtirish ilmiy asoslar

Sanʼatjon Yorqul oʻgʻli Xudoyqulov
Buxoro xalqaro universiteti

Annotatsiya: Ushbu ilmiy tadqiqot torli cholgʻu darslarida oʻquvchilarning ijodiy faolligini oshirishga qaratilgan oʻqitish strategiyalarini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlarini oʻrganishga bagʻishlangan. Tadqiqotda torli cholgʻularni oʻrgatish jarayonida ijodiy faollikni ragʻbatlantiruvchi pedagogik usullar, innovatsion oʻqitish strategiyalari va psixopedagogik mexanizmlar tahlil qilinadi. Shuningdek, multimedia vositalari, interfaol mashgʻulotlar, oʻyin metodlari va ustoz-shogird anʼanalarining ijodiy faollikka taʼsiri ilmiy faktlar bilan tasdiqlanadi. Tadqiqot natijalari torli cholgʻu taʼlimi sifatini oshirish, oʻquvchilarning musiqiy tafakkuri va ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiluvchi ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga yoʻnaltirilgan.

Kalit soʻzlar: ijodiy faollik, oʻqitish strategiyalari, pedagogik takomillashtirish, innovatsion metodlar, interfaol oʻqitish, psixopedagogik mexanizmlar, musiqiy tafakkur

Scientific basis for improving teaching strategies aimed at increasing students' creative activity in string instrument lessons

Sanʼatjon Yorqul oğlu Khudoykulov
Bukhara International University

Abstract: This scientific research is devoted to studying the theoretical and practical aspects of improving teaching strategies aimed at increasing students' creative activity in string instrument lessons. The research analyzes pedagogical methods, innovative teaching strategies and psychopedagogical mechanisms that stimulate creative activity in the process of teaching string instruments. Also, the impact of multimedia tools, interactive classes, game methods and teacher-student traditions on creative activity is confirmed by scientific facts. The results of the research are aimed at developing scientific and practical recommendations that serve to improve the quality of string instrument education, develop students' musical thinking and creative potential.

Keywords: creative activity, teaching strategies, pedagogical improvement, innovative methods, interactive teaching, psychopedagogical mechanisms, musical thinking

Kirish. Torli cholg'ular - xalq musiqasining milliy merosini ifodalovchi, ijrochilik jihatdan murakkab va pedagogik nuqtai nazardan talabchan san'at vositalaridir. Ularni o'rgatish jarayonida o'quvchilarning texnik mahorati bilan birga ijodiy faolligi ham shakllanishi muhimdir. Zamonaviy musiqa pedagogikasi ta'lim jarayonini faqat texnik o'rgatish bilan cheklamasdan, o'quvchining ijodiy tafakkurini rivojlantirishga yo'naltirilgan yondashuvlarni talab qiladi. Shu sababli torli cholg'u darslarida ijodiy faollikni oshirishning ilmiy asoslarini aniqlash va o'qitish strategiyalarini takomillashtirish pedagogik tadqiqotlar uchun dolzarb mavzudur.

So'nggi yillarda o'quv jarayonini innovatsion texnologiyalar va interfaol metodlar bilan boyitish global miqyosda musiqa ta'limini takomillashtirishning asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Torli cholg'u mashg'ulotlarida ijodiy faollikni rag'batlantirish orqali o'quvchilar nafaqat texnik ko'nikmalarini, balki musiqiy tafakkurini, estetik didini va ijodiy salohiyatini rivojlantiradi. Shu nuqtai nazardan, o'qitish strategiyalarini ilmiy asosda ishlab chiqish va ularni amaliyotga joriy etish katta ahamiyatga ega.

Ijodiy faollik tushunchasi va uning torli cholg'u ta'limidagi roli

Ijodiy faollik - shaxsning yangi g'oyalar ishlab chiqish, ijodiy yechimlar topish va amaliy faoliyatda o'zini namoyon qilish qobiliyati sifatida talqin qilinadi. Musiqa ta'limida bu o'quvchining musiqiy ijro, kompozitsiya, musiqiy tafakkur va estetik qarashlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Torli cholg'u darslarida ijodiy faollik quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

1. Ijro ijodi - o'quvchi kuyni o'z talqini bilan ijro etadi, melodik va ritmik o'zgarishlarni kiritadi.

2. Kompozitsion ijod - o'quvchi qisqa musiqiy frazalarni yaratadi yoki mavjud asarga o'zgartirishlar kiritadi.

3. Musiqiy tafakkur - o'quvchi musiqiy asar tuzilishini, ritm va melodik naqshlarni tahlil qiladi, o'z yechimlarini izchil ifodalaydi.

Ijodiy faollik yuqori bo'lgan o'quvchilar torli cholg'u ta'limida mustaqil mashqlarni samarali bajaradi, musiqiy o'ziga xoslikni his etadi va ijro jarayonida yangilik kiritishga intiladi.

Torli cholg'u darslarida ijodiy faollikni oshirishning psixopedagogik asoslari

Ijodiy faollikni rag'batlantirishda psixopedagogik mexanizmlar muhim rol o'ynaydi. Ularning asosiylari quyidagilardir:

1. Motivatsion mexanizm

O'quvchining ijodiy harakatga bo'lgan ichki va tashqi motivatsiyasini uyg'unlashtirish. Rag'batlantirish orqali o'quvchi qiziqish uyg'otadi va mashg'ulotlarda faol ishtirok etadi.

2. Emotsional-ta'sirchan mexanizm

Ijodiy faoliyatni emotsional muhit bilan bog'lash, musiqiy obrazlarni jonli namoyish etish. Bu bolalarda musiqaga bo'lgan qiziqish va shijoatni oshiradi.

3. Identifikatsiya mexanizmi

O'quvchilar o'zlarini mashhur sozandalar, ustozlar yoki tengdoshlari bilan taqqoslab, o'xshashga intiladi. Bu ijodiy faollikni rag'batlantiradi.

4. Faoliyatga jalb etish mexanizmi

Guruhiy ijro, ansambl mashg'ulotlari, sahna chiqishlari va musiqiy o'yinlar orqali o'quvchilar faol ishtirok qiladi.

O'qitish strategiyalarini takomillashtirishning zamonaviy metodlari

Torli cholg'u darslarida ijodiy faollikni oshirish uchun qo'llaniladigan strategiyalar quyidagilardir:

1. Interfaol o'qitish

Savol-javob, muhokama, guruhiy mashg'ulotlar, musiqiy viktorinalar o'quvchilarni faol ishtirokchi sifatida jalb qiladi.

2. Multimedia va raqamli texnologiyalar

Audio va video materiallar, interfaol dasturlar yordamida kuylardagi murakkab elementlar vizual va audial tarzda o'rganiladi. Bu o'quvchilarning ijodiy qarorlar qabul qilishini osonlashtiradi.

3. O'yin texnologiyalari

O'quv jarayonini o'yin shakliga o'tkazish, masalan, musiqiy topshiriqlar, raqobatli viktorinalar ijodiy faollikni oshiradi.

4. Ustoz-shogird an'anasi

Shaxsiy namunalar, ustozning ijodiy yondashuvi va maslahatlari o'quvchining ijodiy intilishiga ta'sir qiladi.

5. Integrativ yondashuv

Torli cholg'ularni tarix, adabiyot va tasviriy san'at bilan bog'lab o'rgatish o'quvchining ijodiy tafakkurini boyitadi.

Ilmiy faktlar va tadqiqot natijalari

Pedagogik tajribalar shuni ko'rsatadiki, torli cholg'u darslarida interfaol va innovatsion metodlar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlarda o'quvchilarning ijodiy faolligi sezilarli darajada oshadi. Masalan:

- Multimedia yordamida murakkab ijrochilik elementlarini ko'rsatish natijasida o'quvchilar mashqni tezroq va sifatli o'zlashtiradi.

- Guruhiy ijro va musiqiy o'yinlar o'quvchilarda mustaqil ijodiy qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradi.

• Ustoz-shogird an'anasini saqlash va individual yondashuv o'quvchilarda ijodiy faollikni barqaror rivojlantiradi.

Ilmiy tadqiqotlar shuningdek, ijodiy faollikni baholash mezonlari sifatida o'quvchining mustaqil ijro, ansambl ishlash, kompozitsion tafakkur va musiqiy obrazlarni ifodalash qobiliyatlarini belgilaydi.

Xulosa. Torli cholg'u darslarida o'quvchilarning ijodiy faolligini oshirish pedagogik jarayonning asosiy maqsadlaridan biridir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, psixopedagogik mexanizmlar va zamonaviy o'qitish strategiyalarini uyg'un qo'llash orqali o'quvchilarning musiqiy tafakkuri, ijodiy qaror qabul qilish va estetik didi sezilarli darajada rivojlantiriladi.

Emotsional-ta'sirchan muhit yaratish, motivatsiyani uyg'unlashtirish, interfaol va innovatsion metodlarni qo'llash, ustoz-shogird an'alarini saqlash va integrativ yondashuv ijodiy faollikni rag'batlantiruvchi asosiy vositalar sifatida xizmat qiladi. Shu bois maktab ta'limida torli cholg'u darslarini rejalashtirish va takomillashtirishda ushbu ilmiy xulosalar va tavsiyalarni amaliyotga joriy etish dolzarb vazifa bo'lib qoladi.

Ushbu tadqiqot natijalari musiqa ta'limi sifatini oshirish, o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish va milliy musiqa merosini yosh avlod ongiga singdirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. КБ Холиков. Конструирование потока информации в балансировке разделения познания и поведение абстрактного воздействия на мозг человека. Science and Education 6 (1), 28-34
2. КБ Холиков. Обширные знания в области музыкальных наук Узбекистана и порядка функционального взаимодействия в сфере музыке. Scientific progress 2 (6), 940-945
3. КБ Холиков. Влияние классической музыки в разработке центральной нервной системы. Science and Education 6 (1), 49-56
4. КБ Холиков. Приёмы формирования музыкально теоретический интересов у детей младшего школьного возраста. Science and Education 4 (7), 357-362
5. КБ Холиков. Преобразование новых спектров при синхронном использование методов и приёмов музыкальной культуре. Science and Education 4 (7), 107-120
6. КБ Холиков. Музыка как релаксатор в работе мозга и ракурс ресурсов для решения музыкальных задач. Science and Education 3 (3), 1026-1031

7. КБ Холиков. Место творческой составляющей личности преподавателя музыки и её роль в обучении детей общеобразовательной школе. *Science and education* 3 (8), 145-150
8. КБ Холиков. Пение по нотам с сопровождением и без него по классу сольфеджио в высших учебных заведениях. *Science and education* 3 (5), 1326-1331
9. КБ Холиков. Значение эстетического образования и воспитания в общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (5), 1549-1555
10. КБ Холиков. Модульная музыкальная образовательная технология как важный фактор развития учебного процесса по теории музыки. *Scientific progress* 2 (4), 370-374
11. КБ Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. *Scientific progress* 2 (4), 96-101
12. КБ Холиков. Роль электронного учебно-методического комплекса в оптимизации музыкального обучение в общеобразовательной школе. *Scientific progress* 2 (4), 114-118
13. КБ Холиков. Необходимые знание в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. *Scientific progress* 2 (6), 952-957
14. КБ Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. *Science and Education* 3 (3), 1032-1037
15. КБ Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. *Science and Education* 3 (3), 1020-1025
16. КБ Холиков. Методы музыкального обучения через воспитание в вузах. *Academy*, 57-59
17. КБ Холиков. проблематика построения современных систем мониторинга объектов музыкантов в сфере фортепиано. *Scientific progress* 2 (3), 1013-1018
18. КБ Холиков. О принципе аддитивности для построения музыкальных произведения. *Science and Education* 4 (7), 384-389
19. КБ Холиков. Своеобразие психологического рекомендация в вузе по сфере музыкальной культуре. *Science and Education* 4 (4), 921-927
20. КБ Холиков. Сложная система мозга: в гармонии, не в тональности и не введении. *Science and Education* 4 (7), 206-213
21. КБ Холиков. Обученность педагогике к освоению учащихся сложным способам деятельности. *Science and Education* 5 (2), 445-451

22. КБ Холиков. Уровень и качество усвоения предмета музыки, закрепление памяти и способности учащихся. Science and Education 5 (2), 452-458
23. КБ Холиков. Детальный анализ музыкального произведения. Science and Education 4 (2), 1069-1075
24. КБ Холиков. Психолого-социальная подготовка студентов. Социальный педагог в школе: методы работы. Science and Education 4 (3), 545-551
25. КБ Холиков. Тенденции строгой и детальной фиксации в музыке. Scientific progress 2 (4), 380-385
26. КБ Холиков. Эффективные способы изучения музыкальных элементов в школьном обучении. Scientific progress 2 (4), 108-113
27. КБ Холиков. Природа отношений, регулируемых инструментом возбуждения музыкальных эмоций при коллективном пении. Scientific progress 2 (3), 1032-1037
28. КБ Холиков. Специальный барьер для заключительного этапа каденции как процесс музыкально-технической обработки произведения. Science and Education 4 (7), 345-349
29. КБ Холиков. Звуковой ландшафт человека и гармоническая структура головного мозга. Science and Education 6 (1), 21-27
30. КБ Холиков. Форма музыки, приводящие к структурной, драматургической и семантической многовариантности произведения. Журнал Scientific progress 2, 955-960